

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 223
תשרי תש"פ

שביום הכיפורים צמים ולא אוכלים, אין מי שיאסור ויתחייב בעירוב, אא"כ יש קטנים וחולים. ולא משמע כן מהשו"ע שכתב שצריכים לערב ביוה"כ.

והביאור הוא, שכאשר אין לאדם "מקום פיתא", אזי מקום לינתו אוסר. וכמבואר בגמ' בעירובין [והוא להלכה בביאור הלכה סי' ש"ע שם] לגבי תלמידי הישיבה שאוכלים בבתי בעה"ב וישנים בבית רבם, דאנן סהדי שהיו רוצים שלא לאכול בבית בעה"ב אלא בבית רבם, ולכן מקום האכילה שלהם אינו קובע, ומבואר בגמ' שאז מקום הלינה שלהם קובע. והביאור הוא, שאין הלכה שהאכילה אוסרת, אלא "המקום העיקרי" של האדם מחייב לערב עם האדם, ובסתמא מקום הפיתא עדיף ממקום הלינה, אבל כשאין פיתא, ממילא מקום האדם הוא במקום הלינה. לכן ביום הכיפורים שאין לאדם מקום אכילה, הרי הוא אוסר במקום הלינה.

ונפק"מ למקומות שאנשים באים ליו"כ להתפלל אצל רבם, ואין להם שם בית, אלא לוקחים בית ספר או פנימיה, וישנים שם בכמה חדרים. והנה בשאר שבתות השנה אינם צריכים לערב באופן זה בתוך הבנין [גם כשלא סומכים על העירוב הכללי], כי אין שם מקום פיתא, [וכל הבנין נחשב כחצר, כמבואר בספרי זמנינו], אבל ביום הכיפורים, לפי משנת שאין לאדם פיתא ואז מקום לינתו עיקר ואוסר, א"כ צריכים לעשות עירוב בבנין, למי שלא סומך על העירוב הכללי של השכונה. [ועיון מש"כ לעיל (גליון 14) ש"יא שרק מי שישן בבית שאוכל בו בשאר הימים אוסר, ולא בלינה לבד].

חומרת הבעיה בשינוי בצורת ראשי העמודים

בגליון הקודם הבאנו בדיקה שנערכה בשבוע שעבר בעירוב באחד מהישובים בדרום, והיו שם יותר מעשרה עמודים שראשיהם היו באופן שמעורר שאלה חמורה בכשרות כל העירוב, מפני שהברזלים היו מהצד החיצוני של העמודים, וא"כ בחלק מהמקרים החוט של העירוב שקשור לברזל אינו מעל העמוד, כיון שעובי החוט הוא מילימטר אחד, וכל רווח קטן שיש בין הברזל לעמוד, או עקמימות קטנה בברזל, הרי החוט נמצא כנגד הרווח ולא כנגד העמוד.

וזו בעיה חמורה מאוד, מפני שמדובר בשינוי קטן שאנשים לא ממחרים לקבל את הבעיות שבו. יותר קל להבין שעמוד עקום צריך תיקון, למרות שבדיעבד היו פוסקים שהתירו אותו, לעומת זאת בשינוי בראש העמוד לא מבינים את חומרת הענין, שאם החוט אינו על העמוד הרי כל העירוב פסול, וגם לבדוק המומחה קשה להחליט איזה חוט נמצא במילימטר לכאן או לכאן, וקשה להוציא תקציב ולעורר את העוסקים ואת הציבור לתקנו. לכן אנו חוזרים ומלמדים, שיש להקפיד מאוד שראשי העמודים ייעשו דוקא בצורת V ובפיקוח של אדם שידוע את דרישות ההלכה ואת הטכניקה הטובה, כדי שלא יצטערו אח"כ על שינוי קטן שמוריד את כשרות העירוב.

בדיקת הגדרות גם בישוב שמוקף גדר בטחונתית

הרב של הישוב שראה את הבעיה והבין את חומרת הענין, שאל את מוקד העירוב כיצד ניתן לתקן את הדבר במהירות [וכמובן המצב שאין לו תקציב מהמושב, אלא דואג לכך

יחד עם הרב בבדיקת הגדר הרפויה

ממסירותו ואחריותו לציבור]. והנה לפני כמה שבועות אירע שהגענו לבדוק ישוב מסוים שנמצא באזור ירושלים, בסמוך לכפר ערבי, ולכן כל הישוב מוקף גדר חזקה. באופן שאדם מן הסתם יאמר שאין צורך לבדוק כזה ישוב, כי בודאי הכל מוקף חומה. אבל הרב של הישוב הזמין את מוקד העירוב לבדוק ואמר שהוא טורח הרבה בעירוב, א"כ צריך לומר שגם הישוב כזה יש מה לבדוק ולתקן.

עירוב חצרות בפת לחולי צליאק וביום הכיפורים

בפרוס השנה החדשה, ובהתקרב יום הכיפורים, נישא תפילה וברכה, שנזכה להמשיך בהוצאת הגליונות ובמענה לשואלים ובשיעורים, שנכוין תמיד לאמיתה של תורה, וביאור ההלכות יהיה כראוי בבהירות ובהבנה, ויתקבלו הדברים בבתי המדרשות בשמחה, ויוסיפו ליבון ועיון בדברי ההלכה ובקיומה. ושנצליח בבדיקות ובתיקון העירובים, ביתר שאת ובסייעתא דשמיא, שנראה ברכה והצלחה בכל דבר ודבר, ונזכה לזכות את הרבים ללא מכשול.

נפתח בשאלה שנתבקשנו לבאר אותה ע"י הארגון לחולי צליאק, איך עושים עירוב חצרות לכל השכונה ולכל העיר, עם פת או חלה רגילה, הרי מצוי שיש אנשים חולי צליאק שאסור להם לאכול מפת זו, וזה סכנה עבורם, א"כ נחשב שהפת אינה ראויה להם לסעודה, וממילא לא ניתן לומר שכאילו הם דרים במקום של הפת. וכיון שיש אנשים שהעירוב לא מערב אותם, ממילא העירוב אינו מועיל אף לכל העיר, כי היא אינה מערבת את כולם, עכ"ד השאלה.

והתשובה היא שאין בזה בעיה כלל, וגם כשעושים עירוב בבנין שכולו אנשים חולי צליאק, יכולים לעשות עירוב חצרות עם פת רגילה. ולבאר הענין נקדים דין נוסף ששייך לימים אלו, כותב השו"ע (סי' תט"ז ס"ד) יום הכיפורים הרי הוא כשבת, בין לענין עירוב חצרות, ובין לענין עירובי תחומין. מבואר שביום כיפור צריך לעשות עירוב חצרות עם פת, וצריך ביאור הרי אסור לכולם לאכול ממנה [מלבד חולים שאינם צמים], וא"כ זה פת שאינה ראויה. הגמרא (עירובין דף ל:.) עומדת על שאלה זו, ואומרת שבית הלל הוכיחו מזה שאין צורך באוכל הראוי לכל אדם, אלא מספיק שהאוכל ראוי לילדים קטנים שאינם צריכים לצום, ולכן אומרים בית הלל שמותר לערב לנזיר ביין [בשיתופי מבואות ובערובי תחומין שלא צריך פת דוקא], וכן לישראל בתרומה. אע"פ שהישראל לעולם לא יוכל לאכול מהתרומה, בכל זאת היא כשרה לעירוב, מחמת שראויה למאכל לכהנים.

וכן כתב הביאור הלכה בהלכות יום הכיפורים (סי' תרי"א ס"א ד"ה כל) וז"ל, ודע דמערבין עירובי חצרות ועירובי תחומין בפת, אע"ג דאסור באכילה, מ"מ הרי חזי לקטנים שאינם מתענים, וכמ"ש רש"י בעירובין דף ל:, ודברי מטה אפרים בזה תמוהים, דלפי הנראה אשתמיט מיניה סוגיא זו. עכ"ל. וביאור הסברה בזה, שחז"ל שתקנו עירוב בפת, מחמת שאדם נגרר אחר פיתו, לא הניחו את התקנה שתשתנה כל פעם לפי מה שאדם מעונין. כי אם יש לו בביתו פת ושולחן ערוך, ובמקום אחר רק כמה פרוסות, הרי ודאי שאינו נגרר אחר פת כזו. אלא חז"ל גדרו גדר, שאם מניח פת באחד הבתים, הרי הוא קיים את התקנה, וזה מאחד את האנשים בכל פת שראויה לאדם כלשהו, אפילו רק לקטנים או לכהנים, נחשבת פת הראויה למאכל, ומקיימים בה את התקנה. ואם הניח אותה כדון, מותר לטלטל.

ולפי"ז ה"ה בענין חולי צליאק שאינם יכולים לאכול מפת העירוב, וכן אנשים שמסיבות רפואיות אחרות אינם יכולים לאכול מאותה פת שהונחה לעירוב, אע"כ העירוב כשר גם עבורם, כיון שהפת ראויה לאחרים.

אמנם באופן שיש בפת איסור אכילה, ויש מחלוקות בדין באיסור זה, ויש בעירוב מהאנשים הנוהגים בה איסור מן הדין, בזה העירוב אינו מועיל, והוא שונה מהדין הקודם, והביאור בזה כי באופן שיש מחלוקת, הרי האוסרים סוברים שהיא אסורה לכולם, ואינה ראויה לאחרים. ועיון במשנ"ב (סי' שפ"ו ס"ק מ"ז) שדוקא באופן שהם סוברים שהפת אסורה מן הדין, ולא באופן שנוהגים חומרא. [ובאופן שאי אפשר להגיע אל הפת, או שמקפיד על עירובו שלא יתן ממנה לאחר, ראה בשו"ע ובפוסקים את הדין הנוגע לכל נושא בפני"ע].

מדוע צריך לערב ביו"כ שאין אוכלים בו

והנה יש לשאול בענין החיוב לערב ביום הכיפורים, הרי ק"ל מקופ פיתא אוסר, ולא מקום לינה, כמבואר בשו"ע (סי' ש"ע ס"ה), וא"כ כיון

במקום העמוד, ואת הלחיים אפשר לעשות יותר רחבות, ואז החוט אינו יוצא מרוחב הלח.
נסיים את הענין בדוגמא אחרת שהיתה בישוב באזור גוש עציון, שהרחיבו את העירוב, והתושב תקע ענף של עץ בתוך העמוד, כדי לקשור את החוט מסביבו. ועיין בזה.

טלטול עגלה וחפצים ביו"ט, ובגדר הוצאה שלא לצורך

הנה אברכים רבים נמנעים מלטלטל בשבתות אף בעירובים שכונתיים, ונשותיהם אשר לולי טלטול התינוקות היו צריכות להישאר כל השבתות בבית, או לחילופין להתארח שבת שלימה, מקילות מחמת הצורך הגדול לטלטל עכ"פ במקומות שיש עירוב שכונתי מהודר. אבל כאשר מגיע יו"ט שהותרה הוצאה לצורך, ומתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, נוטלים האברכים את מלאכת טלטול העגלות ברחובות העיר.

והנה יש להעיר שיש הבדל בין הטלטול המותר למי שסומך על העירוב, לבין הטלטול שהותר ביו"ט, ולפעמים מחוסר שימת לב אפשר להיכשל. דהנה בהוצאה ביו"ט הותרו רק דברים הנצרכים לצורך יו"ט, אבל דברים שאינם נצרכים ליו"ט לא הותרו (רמ"א סי' תקי"ח ס"א). ונחלקו הפוסקים אם מפתח שירא להשאירו שמה יגנב, נחשב צורך יו"ט לקחתו עימו, וכתב המשנ"ב (שם סק"ו) שנכון להחמיר שלא לטלטלו [כשיצא מביתו]. כמ"כ י"ל כשיש בעגלה בגדים עודפים שאין עתידים להשתמש בהם ביו"ט. וכן שמיכות ושאר חפצים שלא נצרכים כעת אלא מחזירים אותם לבית למען הסדר הטוב. וכן חבילת טישו וטיטולים שנשארים בעגלה, ובבית משתמש באחרים. כל אלו אף באופן שאין בהם איסור הכנה משבת לחול, משום שהכוונה לא לגרום בלגן למארחים, מ"מ לגבי יו"ט לא נחשב טלטול לצורך יו"ט.

ולכאורה גם באופן שיתכוין להשתמש באותם טיטולים [כדי שיהיה מותר לטלטלם] נראה שאינו מועיל להתיר, כיון שיש לו אחרים כמותם ואינו נצרך להם, וכה"ג מצינו לגבי בישול, שכתב השו"ע (סי' תק"ו ס"ג) שאם יש לו פת נקיה אסור לאפות אחרת אפילו שמכוין לאכול ממנה, אא"כ יש עדיפות לפת חמה והישנה צוננת, או שהיא מין אחר (משנ"ב שם ס"ק ל"ו). [וע"ע במשנ"ב (סי' תק"ג סק"ו וסק"ז)] במשלב ע"ד שיאכל מעט וישאר ללילה, דלמתיירם היינו רק כשאין לו מאותו המין]. ומצד ריבוי בשעורים בהוצאה, ידוע מש"כ האגרות משה ועוד פוסקי זמנינו לגבי צרור מפתחות, שדין ריבוי בשיעורים נאמר רק כשכל אחד ראוי לאותו שימוש הנצרך, כגון שמוסיף הרבה מים כשצריך מעט מהם. [ויש חולקים], ולפ"ז אין אומרים ריבוי משיעורים מחפץ מסוג אחד לחפץ מסוג אחר.

וא"כ לאלו הסומכים על העירוב, שכלפיהם אין בדבר משום איסור הוצאה, אלא כמי שטלטל בתוך ביתו, מותר לטלטל גם דברים שאינם לצורך היו"ט [רק שלא יהיה על מנת להכין ללאחר יו"ט]. משא"כ מי שאינו רוצה לסמוך על העירוב, יכול לטלטל רק דברים שהם לצורך יו"ט, דהיינו העגלה והתינוק. ובקבוק ובגד הנצרך ליו"ט, או שיתכן שיצטרפו אותם ביו"ט. אבל לא מה שאינו נצרך בבית כנ"ל, ובפרט בגדים מלוכלכים שעומדים לכביסה. ואף לגבי המפתח כתב המשנ"ב שנכון להחמיר.

חשש שהעירוב קרוע ביו"ט

לפ"ז יש אנשים שאומרים שכלפי הוצאה שלא לצורך ביו"ט, שיש פוסקים שהתירו לגמרי, וגם לאוסרים יתכן שהאיסור רק מדרבנן, יש להקל לסמוך על העירובים השכונתיים. אבל יש טוענים שכנגד זה יש חסרון שאפילו הסומכים תמיד על העירוב לטלטל בשבת מ"מ ביו"ט [בהוצאה שלא לצורך] יש חשש שאי אפשר לסמוך על העירוב, כיון שתמיד אין חזקה שהעירוב קיים, אלא בכל ערב שבת יש אחראי שבדק ומתקן את העירוב, משא"כ בערב יו"ט רוב האחראים אינם בודקים, וא"כ יש חשש שהעירוב נקרע, וע"פ דין אסור לסמוך שהוא קיים. וא"כ גם המטלטלים לא יטלטלו שלא לצורך כגון להחזיר ממקום האירוח דברים שאין בהם שימוש ליו"ט. וצ"ע למעשה.

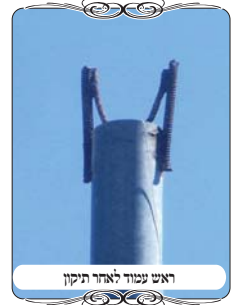
בדיקת סוכות מגגות ועצים ודיני הדפנות

בימים אלו רבים מבקשים להיעזר באמצעי המדידה של העירוב, כדי לדעת מה שיעור הבליטות בקירות הבנין הממטות את רוחב הסכך הכשר שבסוכתם. וכיצד לעשות צורות הפתח, להועיל להוסיף מעט מהסכך הפסול, המשלים לרוחב הסוכה (לשיטות שמועיל צוה"פ או מחיצה י). יש כמה הבדלים בין ה' מחיצות של עירוב לסוכה, ואכמ"ל. והיו הרבה מקרים שעשו סוכה באופן שחשך בדיני הדפנות, לכן צריך לברר היטב. ניתן לפנות למוקד העירוב, בטל 0548483320. מערכת מוקד העירוב ורבניה, מברכים את הקוראים, יחד עם כל בית ישראל בשנה טובה כתיבה טובה, שנזכה לשמור לעשות ולקיים כהלכה, ולהיות שותפים במצות עירוב.

הגענו לישוב והרב הראה שיש להם שתי גדרות להבדיל בינינו לבין הערבים, וכל גדר חסרה בזוית אחרת, ולכן הם מחברים עם צורת הפתח מזו לזו. כמ"כ יש צד מסוים שאינו קרוב לכפר הערבי, ושם הגדר אינה חזקה כ"כ, והבטחון אינו מקפיד עליה, לכן הטיפול בה נופל על הרב ושלוחו העוסק בעירוב. וזה אחת מהדוגמות של ישובים שנמצאים בסמוך לאויב ומוקפים גדר בטחונית, ובכל זאת העירוב אינו דבר המובן מאליו, אלא יש צורך לבדוק ולתקן, [במקרים רבים משפחות חרדיות נוסעות לישובים שאין בהם אחריות על העירוב, ושואלים האם יכול להיות בעיה לטלטל אחרי שהישוב מוקף גדר, וקרוב לגבול. והתשובה היא, שיש הרבה סיבות לבדוק את הגדרות, ע"י מומחה שמבחין בהבדל בין צורך בטחוני לצורך הלכתי].

פתרונות לתיקון ראשי העמודים

בעמודים של צורת הפתח בישוב זה, שמנו לב שיש ראשים שיש בהם את הבעיה הנ"ל אבל עם תיקון. בראש העמוד היו שני ברזלים מהצד החיצוני של העמוד, ובתוכם הוסיפו עוד ברזל מכופף בצורת V, והלחימו אותו באמצע. הנה כאן הבחינו בבעיה, ותקנו אותה, אבל התיקון הזה קשה מאוד לביצוע, כאשר מדובר בעמוד שעומד, כי צריך כלים מיוחדים לעלות לגובה עם מכשיר הלחמה, ולהלחים כשנמצאים בגובה של חמש מטר. וזה לא ניתן לעשות עם סולם פשוט, אלא רק בעזרת טרקטור שעולים בכפו, עם גנרטור מיוחד להפעלת מכשיר הלחמה. לכן תיקון כזה הוא טוב, אך קשה לעשות אותו.

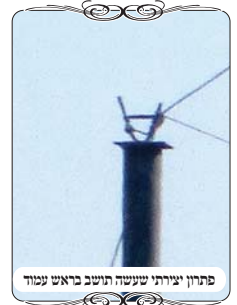

עצה אחרת שנתן הבודק של מוקד העירוב לישוב הנ"ל, שלא היו לו אמצעים רבים לתקן, והיה צריך לתקן באופן מידי להציל את בני הישוב ממכשול, שיקח חתיכת עץ רחב, שרחבו כעובי העמוד או מעט יותר, באורך 20-30 ס"מ, ויחדד את אחד המצדדים שלו, שיהיה עובי פחות מרוחב העמוד, שע"ז יוכל לתקוע את הקרש בתוך ראש העמוד [שבמקרה זה הוא ללא מכסה, כי מסיבה זו עשו את הברזלים בצד], ובצד הרחב של הקרש יתקע שני מסמרים גדולים או ברגים ארוכים, ששניהם יהיו קרובים למרכז עובי הקרש, ופתוחים כצורת V ועם הקרש הזה יעלה לראש העמוד ויתקע אותו למעלה בתוך העמוד בין שני הברזלים. ועי"ז יהיה לו את צורת ה V בראש העמוד, בלי צורך במכשירים וגם ללא הוצאה גדולה.

הרב שמח מאוד על הפתרון, שהוא כל כך פרקטי וקל, ובמיוחד שהוא גם בזול, והודה למוקד העירוב שנותן מענה לכל מקום לפי צרכיו.

קשירת חוט שאינה נכונה יכולה לפסול את העירוב

מקרה אחר שהיה לנו בבדיקת אחד מהישובים במרכז הארץ, באזור אלעד, שראש העמוד היה תקין, אבל האחראי על העירוב היה קושר את החוטים בצורה משונה מאוד, שבחלק מהעמודים זה היה עד כדי ספק פסול. במקום להושיב את החוט בין שני המסמרים, הוא סיבב את החוט מסביב לשני ראשי הוי יחד, ולא זו בלבד, אלא הוא עשה את הסיבוב בחלק הגבוה של הוי, בשלב שהוא נפתח עד רוחב העמוד, וא"כ החוט יוצא מהצד של הוי, במקום שיתכן מאוד שמתוך כמה עמודים שעשה כן, בחלקם החוט נמצא מחוץ לעובי העמוד, והוא מן הצד ופסול. גם בזה היה קשה לקבוע נמצא מחוץ לעובי עובר את עובי העמוד, ואיזה אינו עובר. וכמו כן אי אפשר לדרוש מהאחראי להחליף את כל הקשירות שבחוטים, כי מדובר בעבודה ארוכה מאוד, והפסול אינו ברור. אבל ודאי שגם הכשרות אינה ברורה, ואי אפשר להכשיר את העירוב במצב כזה.

הדברים האלו מלמדים אותנו, כמה מלאכת העירוב היא עדינה ומדויקת, שיש בדברים של הבדלים כחוט השערה, ומבדילים בין כשר לפסול ממש.

יש לציין שבעירובים מהודרים ההוראה תהיה שונה, שגם אם החוט מעל ראש העמוד, מ"מ הוא בקצה העמוד, וכל נדנדו קל הרי הוא יוצא מבין העמודים ודינו תלוי במחלוקת הפוסקים, (עי' משנ"ב ס"ו ס"ב, ובחזו"א סי' ע' סק"ו). לכן עושים לחיים לפני העמודים, כדי שהם יהיו

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

